

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 28.10.2020 г.
COM(2020) 677 final

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА
ОТНОСНО ГАРАНЦИИТЕ, КОИТО СЕ ПОКРИВАТ ОТ ОБЩИЯ БЮДЖЕТ
Положение към 31 декември 2019 г.

{SWD(2020) 241 final}

Съдържание

1.	Въведение.....	3
2.	Операции, гарантирани от бюджета на ЕС, и механизми за кризи на еврозоната, които не са обхванати от бюджета на ЕС	3
2.1	Заеми с макроикономически цели, отпуснати от Европейския съюз	4
2.2	Заеми с микроикономически цели.....	4
2.3	Финансиране на операции от Европейската инвестиционна банка (ЕИБ) в държави извън ЕС („външно финансиране от ЕИБ“), обезпечено с гаранции на ЕС (мандат за външно кредитиране (МВК)).....	4
2.4	Финансиране от Европейската инвестиционна банка (ЕИБ) и Европейския инвестиционен фонд (ЕИФ) на операции в държавите членки, обезпечени с гаранции на ЕС — Европейският фонд за стратегически инвестиции (ЕФСИ) ..	6
2.5	План за външни инвестиции и Европейски фонд за устойчиво развитие (ЕФУР)	7
2.6	Механизми за управление на кризи, които не са покрити от бюджета на ЕС	8
3.	Развитие на гарантираните операции	9
3.1	Операции, управлявани пряко от Комисията.....	10
3.1.1	Европейски механизъм за финансово стабилизиране (ЕМФС).....	11
3.1.2	Механизъм за подкрепа на платежния баланс (ПБ)	12
3.1.3	Заеми за макрофинансова помощ (МФП).....	12
3.1.4	Заеми в рамките на Евратом	14
3.2	Развитие на операциите на ЕИБ за външно финансиране	15
4.	Рискове, обезпечени от бюджета на ЕС	15
4.1	Определение на риска.....	15
4.2	Общ състав на рисковете.....	15
4.3	Годишен риск, обезпечен от бюджета на ЕС	16
4.3.1	Експозиция към държавите членки	16
4.3.2	Експозиция към трети държави	17
5.	Задействане и плащане на гаранциите	18
5.1	Обслужване на дълга, което не е обезпечено от Гаранционния фонд за външни дейности (заеми от Евратом за държавите членки, ЕМФС и ППБ).....	18
5.1.1	Плащания от касова наличност	18

5.1.2	Плащания от бюджета на ЕС	19
5.2	Искания, отправени към Гаранционния фонд за външни дейности, и събрани суми (заеми по линия на МВК, МФП и Евратом за трети държави)	19
5.3	Развитие на Гаранционния фонд за външни дейности през 2019 г.	21
6.	Европейският фонд за стратегически инвестиции (ЕФСИ) през 2019 г. ...	23
6.1	Финансови отчети на Гаранционния фонд за ЕФСИ към 31 декември 2019 г. .	23
6.2	Операции на ЕФСИ по гаранцията на ЕС.....	23
6.3	Финансиране на Гаранционния фонд на ЕФСИ	24
6.4	Искания за изпълнение и използване на гаранцията на ЕС	24
7.	Европейският фонд за устойчиво развитие (ЕФУР) през 2019 г.	25
7.1	Инвестиционни програми	25
7.2	Гаранционен фонд на ЕФУР	26

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Целта на настоящия доклад е да се наблюдават условните задължения, поети от бюджета на ЕС в резултат на предоставените гаранции за операции по отпускане на заеми и подкрепа за инвестиции, изпълнявани пряко от Европейския съюз или непряко чрез гаранцията от ЕС.

Настоящият доклад се представя съгласно член 149 от предходния Финансов регламент. По тази причина настоящият доклад относно гаранциите от бюджета на ЕС и съответните рискове за 2019 г. се представя за последен път и ще бъде заменен с бъдещата схема за докладване, предвидена в член 250 от новия Финансов регламент.

Докладът е структуриран както следва: в раздел 2 се описват основните характеристики на операциите, гарантирани от бюджета на ЕС, както и редица други допълнителни механизми за управление на кризи, които не пораждат риск за бюджета на ЕС. В раздел 3 се описват развитието на гарантираните операции, управлявани пряко от Комисията, и гарантираните операции на ЕИБ по външно финансиране (с изключение на операциите на ЕФСИ и ЕФУР, които се разглеждат отделно в раздели 6 и 7). В раздел 4 са открити основните рискове, обезпечени от бюджета на ЕС. В раздел 5 са описани активизирането на гаранциите и развитието на Гаранционния фонд за външни дейности („Фондът“)¹, в раздел 6 се очертава развитието на Европейския фонд за стратегически инвестиции (ЕФСИ)², а в раздел 7 се очертава развитието на Европейския фонд за устойчиво развитие (ЕФУР)³.

Настоящият доклад се допълва от работен документ на службите на Комисията, съдържащ подробни таблици и обяснителни бележки.

2. ОПЕРАЦИИ, ГАРАНТИРАНИ ОТ БЮДЖЕТА НА ЕС, И МЕХАНИЗМИ ЗА КРИЗИ НА ЕВРОЗОНАТА, КОИТО НЕ СА ОБХВАНАТИ ОТ БЮДЖЕТА НА ЕС

Рисковете, покрити от бюджета на ЕС, произтичат от редица операции по отпускане на заеми и операции за гаранции, които могат да се обобщят в четири категории:

¹ Регламент (ЕО, Евратом) № 2728/94 на Съвета от 31 октомври 1994 г. относно създаване на Гаранционен фонд за външни дейности (ОВ L 293, 12.11.1994 г., стр. 1) и впоследствие изменен с Регламент (ЕО, Евратом) № 480/2009 на Съвета (ОВ L 145, 10.6.2009 г., стр. 10) и Регламент (ЕС) 2018/409 (ОВ L 76, 19.3.2018 г., стр. 1), „Регламент за Гаранционния фонд“.

² Регламент (ЕС) 2015/1017 на Европейския парламент и на Съвета от 25 юни 2015 г. за Европейския фонд за стратегически инвестиции, Европейския консултантски център по инвестиционни въпроси и Европейския портал за инвестиционни проекти и за изменение на регламенти (ЕС) № 1291/2013 и (ЕС) № 1316/2013 — Европейски фонд за стратегически инвестиции („Регламент за ЕФСИ“) (ОВ L 169, 1.7.2015 г., стр. 1). Регламентът за ЕФСИ беше изменен с Регламент (ЕС) 2017/2396 на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 2017 г. по отношение на удължаването на срока на действие на Европейския фонд за стратегически инвестиции, както и въвеждането на технически подобрения за този фонд и за Европейския консултантски център по инвестиционни въпроси („изменението ЕФСИ 2.0“) (ОВ L 345, 27.12.2017 г., стр. 34). С изменението ЕФСИ 2.0, *inter alia*, бе увеличен размерът на гаранцията на ЕС и бе коригиран целевият размер. Споразумението относно управлението на ЕФСИ и относно предоставянето на гаранцията на ЕС („Споразумението за ЕФСИ“) беше подписано от Европейската комисия и Европейската инвестиционна банка (ЕИБ) на 22 юли 2015 г. и беше изменено и отново потвърдено на 21 юли 2016 г., 21 ноември 2017 г., 9 март 2018 г. и през декември 2018 г.

³ Регламент (ЕС) 2017/1601 на Европейския парламент и на Съвета от 26 септември 2017 г. за създаване на Европейски фонд за устойчиво развитие (ЕФУР), гаранция от ЕФУР и Гаранционен фонд на ЕФУР (ОВ L 249, 27.9.2017 г., стр. 1).

2.1 Заеми с макроикономически цели, отпуснати от Европейския съюз

Тези заеми включват 1) заеми за макрофинансова помощ (МФП)⁴ за трети държави, 2) заеми за подкрепа на платежния баланс (ППБ)⁵ на държави членки извън еврозоната, изпитващи затруднения, свързани с платежния баланс, и 3) заеми по линия на Европейския механизъм за финансово стабилизиране (ЕМФС)⁶ за подкрепа на всички държави членки, изпитващи или сериозно застрашени от тежки икономически и финансови сътресения, причинени от изключителни обстоятелства извън техния контрол. Те се отпускат заедно с финансова подкрепа от Международния валутен фонд (МВФ).

2.2 Заеми с микроикономически цели

Тази точка се отнася до заемите от Евратом⁷. Механизмът за отпускане на заеми от Евратом може да се използва за:

- *[в държавите членки]*: инвестиции в атомни електроцентрали и в промишлени мощности в ядрения горивен цикъл⁸ и
- *[в някои държави извън ЕС]*: инвестиции за подобряване на безопасността и ефикасността на атомните електроцентрали, които съществуват или са в процес на изграждане, както и проекти за извеждане от експлоатация⁹.

2.3 Финансиране на операции от Европейската инвестиционна банка (ЕИБ) в държави извън ЕС („външно финансиране от ЕИБ“), обезпечено с гаранции на ЕС (мандат за външно кредитиране (МВК))¹⁰

В рамките на мандата за външно кредитиране (МВК) ЕС предоставя гаранция от бюджета на ЕС, за да се даде възможност на ЕИБ да повиши кредитирането си извън ЕС в подкрепа на политиките на ЕС. МВК подкрепя дейността на ЕИБ в държавите на предприєдинителен етап, държавите от южното и източното съседство, Азия, Латинска Америка и Южна Африка. През периода на сегашния МВК (2014—2020 г.)

⁴ МФП може също да бъде под формата на безвъзмездни средства за трети държави (извън обхвата на настоящия доклад). Препратките към правните основания са посочени в таблица А2Б от приложението към Работния документ на службите на Комисията.

⁵ Регламент (ЕО) № 332/2002 на Съвета от 18 февруари 2002 г. за установяване на механизъм, осигуряващ средносрочна финансова подкрепа за платежния баланс на държавите членки (ОВ L 53, 23.2.2002 г., стр. 1).

⁶ Регламент (ЕС) № 407/2010 на Съвета от 11 май 2010 г. за създаване на европейски механизъм за финансово стабилизиране (ОВ L 118, 12.5.2010 г., стр. 1).

⁷ Договор за създаване на Европейската общност за атомна енергия (Евратом) от 25 март 1957 г., изменен и допълнен.

⁸ За държавите членки: Решение 77/270/Евратом на Съвета от 29 март 1977 г. за упълномощаване на Комисията да предоставя заеми по Евратом с цел подпомагане финансирането на атомни електроцентрали (ОВ L 88, 6.4.1977 г., стр. 9), изменено и допълнено.

⁹ За някои държави извън ЕС: Решение 94/179/Евратом на Съвета от 21 март 1994 г. за изменение на Решение 77/270/Евратом за упълномощаване на Комисията да отпуска заеми по Евратом с цел подпомагане финансирането, необходимо за повишаване на безопасността и ефективността на атомните електроцентрали в определени страни, които не са държави-членки (ОВ L 84, 29.3.1994 г.).

¹⁰ Решение № 466/2014/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 16 април 2014 г. за предоставяне на гаранция от ЕС на Европейската инвестиционна банка за загуби по операции по финансиране на инвестиционни проекти извън Съюза (ОВ L 135, 8.5.2014 г., стр. 1).

бюджетът на ЕС гарантира операции на ЕИБ в размер до 32,3 милиарда евро. На 14 март 2018 г. Европейският парламент и Съветът приеха Решение (ЕС) 2018/412 за изменение на Решение № 466/2014/ЕС в контекста на междинния преглед на МВК, по-специално за увеличаване на максималния таван за текущия МВК от 27 милиарда евро на 32,3 милиарда евро. С това преразглеждане се добавя нова цел за дългосрочна икономическа устойчивост на бежанските, мигрантските, приемащите общности и общностите на транзитно преминаване, както и общностите на произход, като стратегически отговор за справяне с първопричините за миграцията.

Гаранцията от ЕС за ЕИБ покрива рискове от държавен и политически характер във връзка с нейните операции по финансиране, осъществявани извън Съюза в подкрепа на целите на външната политика на Съюза. Освен това ЕИБ финансира на собствен риск инвестиционни операции извън Съюза, както и дейности в рамките на специални мандати, например в държавите от АКТЬ¹¹.

За да се подпомага външната дейност на Съюза и за да може ЕИБ да финансира инвестиции извън Съюза, без това да се отразява на кредитоспособността на ЕИБ, по-голямата част от нейните операции извън Съюза се ползват с бюджетна гаранция от ЕС.

Гаранционен фонд за външни дейности¹²

От 1994 г. гарантираното външно финансиране от ЕИБ, заемите в рамките на макрофинансовата помощ (МФП) и заемите от Евратом за трети държави се обезпечават от Гаранционния фонд за външни дейности („Фондът“), а заемите за подкрепа на платежния баланс, заемите по ЕМФС и заемите от Евратом — пряко от бюджета на ЕС.

Този фонд покрива неизпълнение на задължения по заеми и на гаранции по заеми, предоставени на държави извън ЕС или за проекти в държави извън ЕС. Той бе създаден с цел:

- осигуряване на „ликвиден резерв“, за да не се налага ангажирането на средства от бюджета на ЕС при всяко неизпълнено или закъсняло плащане по гарантиран заем; и
- създаване на инструмент за бюджетна дисциплина чрез установяване на финансова рамка за развитието на политиката на ЕС в областта на гаранциите по заемите от ЕС и ЕИБ, предоставени на трети държави¹³.

¹¹ Споразумението за партньорство АКТЬ — ЕС, подписано в Котону на 23 юни 2000 г., бе сключено за период от 20 години, от 2000 г. до 2020 г. То е най-всеобхватното споразумение за партньорство между развиващите се държави и ЕС. Този инструмент не се финансира от бюджета на ЕС.

¹² Регламент на Съвета (ЕО, Евратом) № 480/2009 относно създаване на Гаранционен фонд за външни дейности (ОВ L 145, 10.6.2009 г., стр. 10), изменен с Регламент (ЕС) 2018/409 (ОВ L 76, 19.3.2018 г., стр. 1).

¹³ Въпреки че в крайна сметка външните рискове са обезпечени от бюджета на ЕС, Гаранционният фонд представлява механизъм за защита на бюджета на ЕС срещу риска от неизпълнение на задължения. Последният годишен доклад за 2019 г. относно Фонда и неговото управление (COM(2020) 327 final) и работният документ на службите на Комисията към него (SWD(2020) 136 final), одобрени на 17 юли 2020 г., могат да бъдат намерени на адрес: <http://eur-lex.europa.eu/homepage.html>.

Ако трети държави станат държави членки, предоставените им заеми вече не се обезпечават от Фонда и рискът трябва да бъде понесен пряко от бюджета на ЕС. Средствата на Фонда се предоставят от бюджета на ЕС и трябва да се поддържат на равнището на определен процент от размера на непогасените суми по заемите и обезпеченията от него гаранции по заемите. Понастоящем този процент, наричан „целеви размер“, е 9 %¹⁴. Ако ресурсите на Фонда не са достатъчни, необходимите средства се осигуряват от бюджета на ЕС. Активите на фонда се управляват от ЕИБ.

2.4 Финансиране от Европейската инвестиционна банка (ЕИБ) и Европейския инвестиционен фонд (ЕИФ) на операции в държавите членки, обезпечени с гаранции на ЕС — Европейският фонд за стратегически инвестиции (ЕФСИ)

Европейският фонд за стратегически инвестиции (ЕФСИ) е основен елемент от Плана за инвестиции за Европа, предназначен да стимулира в дългосрочен план икономическия растеж и конкурентоспособността в Европейския съюз.

Гаранцията на ЕС¹⁵ обхваща операциите по финансиране и инвестиране, подписани от ЕИБ в рамките на основната част на компонента за инфраструктура и иновации (КИИ) и от ЕИФ в рамките на компонента за МСП (КМСП) и на подкомпонента на КИИ за инвестиции във фонд за МСП/дружества със средна пазарна капитализация. Гаранцията на ЕС покрива част от общите операции на ЕФСИ, като за друга част от тях рискът се поема от групата на ЕИБ¹⁶.

ЕИБ и ЕИФ отговарят за оценяването и наблюдението на риска на отделните операции и докладват за това на Комисията и Европейската сметна палата.

Гаранционен фонд на Европейския фонд за стратегически инвестиции (ГФЕФСИ)

Съгласно член 12 от Регламента за ЕФСИ гаранционният фонд на ЕФСИ представлява ликвиден резерв, от който ЕИБ получава плащане, в случай че бъде поискано изпълнение по гаранцията на ЕС. В съответствие със Споразумението за ЕФСИ между ЕС и ЕИБ исканията се изплащат от ГФЕФСИ, ако техният размер надвишава средствата, които са на разпореждане на ЕИБ по сметката на ЕФСИ. Сметката на ЕФСИ, която се управлява от ЕИБ, бе създадена за целите на събирането на приходите на ЕС и събраните суми, свързани с операции на ЕФСИ, покрити от гаранцията на ЕС, и — до размера на наличността по сметката — с цел плащане на искания за изпълнение по гаранцията на ЕС.

Целевият размер на ГФЕФСИ беше определен на 35 % от общите задължения по гаранцията на ЕС¹⁷. Оценката на риска на различните продукти, подкрепяни чрез гаранцията на ЕС, показва, че като цяло този целеви размер гарантира, че бюджетът на Съюза ще бъде адекватно защитен от потенциални искания за изпълнение по

¹⁴ За подробен доклад относно функционирането на Фонда и целевия размер на обезпечаване вж. COM(2014) 214 final от 8 април 2014 г. и придружаващия го работен документ на службите на Комисията (SWD(2014) 129 final).

¹⁵ С изменението ЕФСИ 2.0 размерът на гаранцията на ЕС бе увеличен от 16 милиарда евро на 26 милиарда евро.

¹⁶ С изменението ЕФСИ 2.0 размерът на гаранцията на групата на ЕИБ бе увеличен от 5 милиарда евро на 7,5 милиарда евро.

¹⁷ Вж. член 12, параграф 5 от Регламента за ЕФСИ.

гаранцията на ЕС, като се вземат предвид събраните суми, приходите и обратните постъпления от операциите на ЕИБ.

ГФЕФСИ се захранва постепенно, като се взема под внимание нарастването на експозицията, покрита от гаранцията на ЕС.

Съгласно член 12, параграф 4 ресурсите на ГФЕФСИ се управляват пряко от Комисията и се инвестират в съответствие с принципа на доброто финансово управление при спазване на съответните пруденциални правила.

За повече информация относно ЕФСИ вж. раздел 6 „Европейският фонд за стратегически инвестиции (ЕФСИ) през 2019 г.“

2.5 План за външни инвестиции и Европейски фонд за устойчиво развитие (ЕФУР)

На 14 септември 2016 г. Европейската комисия предложи План за външни инвестиции за насърчаване на инвестициите в държавите партньори на ЕС в Африка и в съседните на ЕС държави, укрепване на партньорствата и принос за постигането на целите за устойчиво развитие, което ще спомогне за преодоляване на някои от първопричините за миграцията.

Европейският фонд за устойчиво развитие (ЕФУР) представлява първия стълб на Плана за външни инвестиции. Той предоставя интегриран финансов пакет за подкрепа на инвестиции от страна на публичните финансови институции и частния сектор. Тъй като е отворен за редица партньори по изпълнението, ЕФУР е в състояние да привлече много повече публични и частни инвестиции в целевите държави, отколкото би било възможно иначе. Той включва:

- бюджетна гаранция и
- инструменти за смесено финансиране.

Регламент за ЕФУР влезе в сила на 26 септември 2017 г.¹⁸

Гаранцията от ЕФУР

Гаранцията от ЕФУР се използва за намаляване на рисковете за инвестиции в устойчиво развитие в партньорските държави, като по този начин помага за мобилизирането на инвестиции, особено от частния сектор.

Гаранцията е замислена така, че да се мобилизират частни инвестиции в размер на 1,54 милиарда евро. Тази сума беше разпределена за 28 предложения за инвестиционни програми¹⁹ и се очаква да мобилизира устойчиви инвестиции в партньорските държави

¹⁸ Регламент (ЕС) 2017/1601 на Европейския парламент и на Съвета от 26 септември 2017 г. за създаване на Европейски фонд за устойчиво развитие (ЕФУР), гаранция от ЕФУР и Гаранционен фонд на ЕФУР (ОВ L 249, 27.9.2017 г., стр. 1).

¹⁹ Следва да се отбележи, че като част от ответните действия на кризата, предизвикана от COVID-19, оперативният съвет на ЕФУР от 21 април 2020 г. постигна съгласие да актуализира разпределението на сумите по гаранцията от ЕФУР, като даде приоритет и увеличи размера на гаранциите за

в размер до 17,5 милиарда евро (голяма част от тях от частни източници). Гаранцията може:

- да привлича финансиране за част от началния капитал („собствен капитал“ или „рисков капитал“), необходим на даден проект, за да започне изпълнението му;
- да служи като ангажимент (гаранция) за изплащане на част от заема, ако заемополучателят е претърпял загуби и не изпълнява задълженията си по него.

Гаранционният фонд на ЕФУР

Гаранционният фонд на ЕФУР представлява ликвиден резерв, от който се плаща на допустимите партньори в случай на искане за изпълнение по гаранцията от ЕФУР след сключването на гаранционни споразумения с допустимите партньори и в съответствие със съответните разпоредби и с глава III от Регламент (ЕС) 2017/1601.

Ресурсите на Гаранционния фонд на ЕФУР се управляват пряко от Комисията и се инвестират в съответствие с принципа на доброто финансово управление при спазване на подходящи пруденциални правила.

Гаранционният фонд на ЕФУР се финансира чрез вноски от бюджета на Съюза и от Европейския фонд за развитие (ЕФР), както и чрез доброволни вноски от държавите членки и други финансиращи субекти, а също и от други източници на постъпления, в съответствие с член 14 от Регламент (ЕС) 2017/1601.

Равнището на финансиране е определено на 50 % от общите задължения по гаранцията от ЕФУР, покрити от общия бюджет на Съюза.

За повече информация относно ЕФУР, вж. раздел 7 от настоящия доклад „Европейският фонд за устойчиво развитие (ЕФУР) през 2019 г.“

2.6 Механизми за управление на кризи, които не са покрити от бюджета на ЕС

Като част от ответните действия във връзка с кризата бяха създадени няколко други механизма, които обаче *не* пораждат риск за бюджета на ЕС. Те са посочени по-долу само с цел изчерпателност:

- *Механизъм за отпускане на заеми за Гърция*²⁰, който се финансира чрез двустранни заеми за Гърция от останалите държави членки от еврозоната и се управлява централно от Комисията;
- *Европейски инструмент за финансова стабилност (EFSF)*²¹: EFSF беше създаден от държавите членки от еврозоната през юни 2010 г. като временен спасителен механизъм

предоставяне на ликвидност за микро-, малки и средни предприятия и за проекти за енергия от възобновяеми източници, с което ще се увеличи тяхната гъвкавост за преодоляване на социално-икономическото въздействие на пандемията от COVID-19, и като предвиди освобождаване от плащане на такси в продължение на една година.

²⁰ Относно Механизма за отпускане на заеми за Гърция вж.: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/financial-assistance-eu/which-eu-countries-have-received-assistance/financial-assistance-greece_bg.

с цел предоставяне на финансова помощ на държавите членки от еврозоната в рамките на програма за макроикономически корекции. Договорът за създаване на постоянен спасителен механизъм — Европейския механизъм за стабилност (ЕМС), влезе в сила на 27 септември 2012 г. От 1 юли 2013 г. EFSF продължава текущите си програми за Гърция (заедно с МВФ и някои държави членки), както и за Ирландия и Португалия (заедно с МВФ, някои държави членки и ЕС/ЕМФС)²², но вече не участва в нови програми за финансиране или споразумения за заеми;

- *Европейски механизъм за стабилност (ЕМС)*:²³ ЕМС е важен компонент на всеобхватната стратегия на ЕС за запазване на финансовата стабилност в еврозоната чрез предоставяне на финансова помощ на държавите членки от еврозоната, които изпитват или са застрашени от финансови затруднения. Той представлява междуправителствена организация съгласно международното публично право. Седалището му е в Люксембург, а реалният му кредитен капацитет възлиза на 500 милиарда евро.

3. РАЗВИТИЕ НА ГАРАНТИРАНИТЕ ОПЕРАЦИИ

В настоящия раздел се проследява развитието на гарантираните операции: първо, на управляваните пряко от Комисията, второ — на управляваните от ЕИБ.

Таблица 1: Общ размер на непогасените суми, обезпечени от бюджета на ЕС, към 31 декември 2019 г. (милиона евро)

	Дължима главница	Натрупана лихва	Общо	%
Държави членки*				
Евратом	112,8	0,3	113,2	0,1 %
Подкрепа за платежния баланс	200,0	1,1	201,1	0,2 %
ЕИБ	932,6	7,0	939,6	1,2 %
ЕМФС	46 800,0	594,4	47 394,4	58,5 %
Междинна сума: държави членки**	48 045,4	602,9	48 648,3	60,1 %
Трети държави***				
МФП	4 728,6	25,8	4 754,4	5,9 %
Евратом	100,0	0,5	100,5	0,1 %
ЕИБ****	27 324,8	138,2	27 463,0	33,9 %

²¹ Относно EFSF вж.: <http://www.efsf.europa.eu>.

²² Заемите, отпуснати по линия на ЕС/ЕМФС, са гарантирани от бюджета на ЕС. За повече информация относно ЕМФС вж. раздел 3.1.1.

²³ Относно ЕМС вж.: <https://www.esm.europa.eu/efsf-overview>.

Междинна сума: трети държави	32 153,4	164,4	32 317,8	39,9 %
Общо	80 198,8	767,3	80 966,1	100 %
* Този риск е обезпечен пряко от бюджета на ЕС. Тук се включват също заемите, отпуснати от ЕИБ и Евратом на държави членки преди присъединяването им към ЕС. ** Тези данни не включват експозицията на гаранцията на ЕС във връзка с изплатените неуредени операции на ЕФСИ, възлизащи на 17,7 милиарда евро към 31 декември 2019 г. *** Обезпеченият от Фонда риск е ограничен до 24,5 милиарда евро поради ограниченията на гаранциите, предоставени на ЕИБ по всеки един от мандатите за външно кредитиране (МВК) (вж. раздел 2.1.3 от свързания работен документ на службите на Комисията „Гаранции, предоставени на ЕИБ“). **** Тук са включени заемите, суброгирани на ЕС след неизпълнението на задължения по заеми от ЕИБ от страна на Сирия и Enfidha (Тунис). (сума: 426,36 милиона евро неизплатена главница). Тези заеми бяха обезценени напълно във финансовите отчети на ЕС за 2015 г., 2016 г., 2017 г., 2018 г. и 2019 г.				

В таблици А1, А2а, А2б и А3 от Работния документ на службите на Комисията се предоставя допълнителна подробна информация относно тези непогасени суми, по-специално по отношение на таваните, фактически предоставените суми или ставките по гаранциите.

3.1 Операции, управлявани пряко от Комисията

Комисията предоставя финансова подкрепа на трети държави и на държавите членки под формата на двустранни заеми, финансирани от капиталовите пазари с гаранция от бюджета на ЕС, по силата на различни правни актове на Съвета или на Съвета и на Европейския парламент, в зависимост от преследваните цели. Съответствието на финансовата подкрепа за трети държави с общите цели на политиката за външна дейност на ЕС се гарантира от Комисията и върховния представител на Съюза по въпросите на външните работи и политиката на сигурност, подпомаган от Европейската служба за външна дейност (ЕСВД).

С цел да се финансират отпусканите заеми, одобрени от Съвета, Комисията е оправомощена да заема средства на капиталовите пазари от името на Европейския съюз и Евратом. Вземането и отпускането на заеми се извършват под формата на операции от вида „бек-ту-бек“, с което се гарантира, че бюджетът на ЕС не поема лихвен или валутен риск. На оставащите за изплащане задължения по получени заеми съответстват на оставащите за събиране вземания по отпуснати заеми.

Таблица 16 „Операции на ЕС през 2019 г. (милиона евро)“

Инструмент	Получател (транш)	Дата на изплащане	Падеж	Сума (милиона евро)	Сума (милиона евро)
МФП	Йордания II – 2-ра погасителна вноса	3.7.2019 г.	4.12.2035 г.	100	420
	Тунис II – 2-ра погасителна вноса	3.7.2019 г.	4.12.2035 г.	150	
	Молдова IV – 1-ва погасителна вноса	18.10.2019 г.	18.4.2034 г.	20	
	Тунис II – 3-та погасителна вноса	13.11.2019 г.	13.11.2034 г.	150	
ОБЩО					420

Таблица 2: Нови операции по получаване и отпускане на заеми (гарантирани от бюджета на Съюза), планирани за 2020 г. и 2021 г. (в милиони евро)

Инструмент	2020 г.	2021 г.
А. Операции на Съюза и Евратом по получаване и отпускане на заеми с гаранция от бюджета на Съюза		
1. Макрофинансова помощ от Съюза за трети държави (МФП)		
<i>Решени или програмирани операции</i>		
Грузия III — 2-ра вноска	20	
Молдова IV — 2-ра вноска	20	
МФП IV за Украйна — 2-ра вноска	500	
„Омнибус“ МФП [*]	1 500	1 500
Междинна сума МФП	2 040	1 500
2. Заеми от Евратом		
<i>Решени или програмирани операции:</i>		
„Енергоатом“ (Украйна) — 3-та вноска	100	
„Енергоатом“ (Украйна) — 4-а вноска	100	
Междинна сума Евратом	200	0
3. Европейски механизъм за финансово стабилизиране (ЕМФС) [**]		
<i>Решени или програмирани операции:</i>		
Ирландия — 3-то удължаване		3 000
Португалия — 3-то удължаване		6 750
Междинна сума ЕМФС	0	9 750
4. Платежен баланс	0	0
5. Бенефициери по SURE (различни държави — членки на ЕС) [***]	40 000	60 000
Междинна сума А	42 240	71 250
Б. Заеми от Европейската инвестиционна банка с гаранция от бюджета на Съюза [****]		
1. Държави в процес на присъединяване	887	678
2. Съседни и партньорски държави	2 334	1 816
3. Азия и Латинска Америка	597	266
4. Република Южна Африка	66	50
Междинна сума Б	3 884	2 810
Всичко общо	46 124	74 060

[*] Свързаната с Covid-19 „омнибус“ МФП ще бъде изплатена на два транша на 10 държави бенефициери; прави се допускане за пълно изплащане на общата одобрена сума в размер на 3 милиарда евро, като първата вноска ще бъде изплатена през 2020 г., а втората през 2021 г.

[**] Операциите за удължаване на срока до падежа за Португалия и Ирландия се очакват през 2021 г. за заеми в размер на 9,75 милиарда евро с падежи през юни (5 милиарда евро) и септември (4,75 милиарда евро).

[***] Прави се допускането, че максималната сума от 100 милиарда евро, налична по SURE, ще бъде поискана от държавите членки — 40 милиарда евро през 2020 г. и 60 милиарда евро през 2021 г. Регламентът за SURE предвижда, че заеми могат да се отпускат до 31.12.2022 г.

[****] Планирани годишни плащания. Данни, получени от ЕИБ на 15.11.2019 г.

3.1.1 Европейски механизъм за финансово стабилизиране (ЕМФС)

В заключенията си от 9—10 май 2010 г. Съветът по икономически и финансови въпроси определи размера на средствата по този механизъм на 60 милиарда евро²⁴. В допълнение държавите членки от еврозоната изразиха готовност да допълнят тези

²⁴ Вж. съобщението за медиите относно извънредния Съвет по икономически и финансови въпроси от 9—10 май 2010 г. (http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ecofin/114324.pdf).

ресурси при необходимост. С член 2, параграф 2 от Регламент № 407/2010 на Съвета²⁵ непогасените суми по заеми или кредитните линии, които ще бъдат предоставени на държавите членки, се ограничават до съществуващия марж под тавана на собствените ресурси за бюджетните кредити за плащания.

Вследствие на решенията на Съвета за предоставяне на финансова помощ от Съюза на Ирландия²⁶ (до 22,5 милиарда евро) и Португалия²⁷ (до 26 милиарда евро) плащанията достигнаха 22,5 милиарда евро за Ирландия и 24,3 милиарда евро за Португалия (останалите 1,7 милиарда евро не бяха поискани от португалското правителство). Съответно ЕМФС разполага с остатъчен капацитет от 13,2 милиарда евро за оказване на допълнителна помощ при поискване.

През април 2013 г. Еврогрупата/Съветът по икономически и финансови въпроси реши да увеличи максималния среднопретеглен матуритет на заемите от ЕМФС от 12,5 на 19,5 години, като по този начин на държавите бенефициери беше дадена възможност да поискат удължаване на матуритетите на заемите до 2026 г. (по отделни траншове).

Развитие през 2019 г.

Няма развития

3.1.2 Механизъм за подкрепа на платежния баланс (ПБ)

Средносрочната финансова подкрепа на ЕС по механизма за ППБ беше възобновена в края на 2008 г., за да се помогне на Унгария, а по-късно и на Латвия и Румъния да възстановят доверието на пазарите, с общ размер на поетите задължения от 14,6 милиарда евро, от които бяха изплатени 13,4 милиарда евро.

Развитие през 2019 г.

Румъния изплати последния си транш от 1 милиард евро през май 2019 г.. Също през май 2019 г. Латвия изплати транш от 500 милиарда евро. След тези изплащания, през 2019 г. непогасената сума по заеми за ППБ намаля от 1,7 милиарда евро на 200 милиона евро.

Към 31 декември 2019 г., от максималния размер от 50 млрд. евро, механизмът за ППБ разполагаше с остатъчен капацитет в размер на 49,8 милиарда евро за предоставяне на допълнителна помощ при необходимост.

3.1.3 Заеми за макрофинансова помощ (МФП)

Като правило, решенията за МФП се вземат от Европейския парламент и Съвета (член 212 от ДФЕС). Съветът обаче може да приеме решение по предложение на Комисията, когато ситуацията в трета държава изисква спешна финансова помощ (член 213 от

²⁵ Регламент (ЕС) № 407/2010 на Съвета от 11 май 2010 г. за създаване на европейски механизъм за финансово стабилизиране (ОВ L 118, 12.5.2010 г., стр. 1).

²⁶ Решение за изпълнение 2011/77/ЕС на Съвета от 7 декември 2010 г. за предоставяне на финансова помощ за Ирландия от страна на Съюза (ОВ L 30, 4.2.2011 г., стр. 348).

²⁷ Решение за изпълнение 2011/344/ЕС на Съвета от 30 май 2011 г. за предоставяне на финансова помощ за Португалия от страна на Съюза (ОВ L 159, 17.6.2011 г., стр. 88); вж. също така поправката (ОВ L 178, 10.7.2012 г., стр. 15).

ДФЕС). Тази процедура бе използвана при втория пакет за МФП за Украйна през 2014 г.

Развитие през 2019 г.

Хашемитско кралство Йордания

Втора програма на Йордания (МФП II)

Меморандумът за разбирателство (МзР) и споразумението за заем за Йордания за МФП II бяха подписани на 19 септември 2017 г. Ратификацията от страна на йорданските органи също бе осъществена на 19 септември 2017 г. и споразумението за заем влезе в сила на 3 октомври 2017 г. Първият транш от 100 милиона евро (от общо 200 милиона евро съгласно решението) на втората програма на Йордания (МФП II)²⁸ беше изплатен на 25 октомври 2017 г. Вторият и последен транш от 100 милиона евро бе изплатен на 3 юли 2019 г.

Тунис

Втора програма на Тунис (МФП II)

Меморандумът за разбирателство (МзР) и споразумението за заем за Тунис за МФП II бяха подписани на 27 април 2017 г. Ратификацията от страна на тунизийските органи бе осъществена на 11 август 2017 г. и споразумението за заем влезе в сила на 8 септември 2017 г. Първият транш от 200 милиона евро (от общо 500 милиона евро съгласно решението) на втората програма на Тунис (МФП II)²⁹ беше изплатен на 25 октомври 2017 г. Вторият и третият последен транш от по 150 милиона евро бяха изплатени съответно на 3 юли 2019 г. и на 11 ноември 2019 г.

Република Молдова

На 13 септември 2017 г. Европейският парламент и Съветът решиха да предоставят допълнителна макрофинансова помощ на Република Молдова в размер на 100 милиона евро (до 60 милиона евро под формата на заеми и до 40 милиона евро под формата на безвъзмездни средства)³⁰. Първият транш в размер на 20 милиона евро беше изплатен през октомври 2019 г., а вторият транш – през юли 2020 г.

Допълнителна информация

Що се отнася до погасяванията, 52,13 милиона евро бяха възстановени от държавите бенефициери: Албания (1,8 милиона евро), Босна и Херцеговина (14 милиона евро), Черна гора (0,3 милиона евро) и Сърбия (36,03 милиона евро).

²⁸ Решение (ЕС) 2016/2371 на Европейския парламент и на Съвета от 14 декември 2016 г. за предоставяне на допълнителна макрофинансова помощ на Хашемитското кралство Йордания (ОВ L 352, 23.12.2016 г., стр. 18).

²⁹ Решение (ЕС) 2016/1112 на Европейския парламент и на Съвета от 6 юли 2016 г. за предоставяне на допълнителна макрофинансова помощ на Тунис (ОВ L 186, 9.7.2016 г., стр. 1).

³⁰ Решение (ЕС) 2017/1565 на Европейския парламент и на Съвета от 13 септември 2017 г. за предоставяне на макрофинансова помощ на Република Молдова (ОВ L 242, 20.9.2017 г., стр. 14).

Непогасените суми по заеми за МФП нараснаха от 4,4 милиарда евро на 4,7 милиарда евро в периода от 31 декември 2018 г. до 31 декември 2019 г. Заемите за Украйна представляват 70 % от общата експозиция за МФП.

3.1.4 Заеми в рамките на Евратом

Заемите от Евратом, предоставени на държави членки или на някои отговарящи на условията държави извън ЕС (в момента Руската федерация, Армения и Украйна), са с максимален размер от 4 милиарда евро, от които вече са изплатени около 92 %. 326 милиона евро остават под сумата от 4 милиарда евро под формата на заеми, разрешени с Решение № 77/270/Евратом³¹.

Украйна

Заем в размер на 300 милиона евро за Украйна, предназначен за модернизацията с цел обезопасяване на съществуващите ядрени съоръжения, бе предоставен с Решение на Комисията от 24 юни 2013 г.³² Заемът е отпуснат в тясно сътрудничество с ЕБВР, която успоредно с него предоставя друг заем от 300 милиона евро.

Тези заеми са обезпечени с държавни гаранции, които покриват 100 % от непогасените суми в края на годината. Първият транш от Евратом от 50 милиона евро беше изплатен през май 2017 г., вторият транш от Евратом от 50 милиона евро беше изплатен през юни 2018 г., а третият транш от Евратом в размер на 100 милиона евро беше изплатен през юли 2020 г.

България и Румъния

Заем от 212,5 милиона евро бе предоставен на България под формата на многовалутен механизъм за модернизирането на атомната електроцентрала „Козлодуй“ (блокове 5 и 6). Споразумението за заем между Европейската общност за атомна енергия и АЕЦ „Козлодуй“ ЕАД бе подписано на 29 май 2000 г. Към 31 декември 2019 г. неизплатената сума възлизаше на 16,9 милиона евро.

Заем от 223,5 милиона евро бе предоставен на Румъния под формата на многовалутен механизъм за завършването на втори блок от атомната електроцентрала „Черна вода“. Споразумението за заем между Европейската общност за атомна енергия и Societatea Nationala Nuclearelectrica S.A. бе подписано на 11 юни 2004 г. Към 31 декември 2018 г. неизплатената сума възлизаше на 95,9 милиона евро.

От 1 януари 2007 г., когато България и Румъния станаха държави членки, остатъчният риск по тези операции се обезпечава пряко от бюджета на ЕС, а не от Гаранционния фонд за външни дейности.

³¹ Решение 77/270/Евратом на Съвета от 29 март 1977 г. за упълномощаване на Комисията да предоставя заеми по Евратом с цел подпомагане финансирането на атомни електроцентрали, изменено с Решение 94/179/Евратом на Съвета от 21 март 1994 г. за упълномощаване на Комисията да отпуска заеми по Евратом с цел подпомагане финансирането, необходимо за повишаване на безопасността и ефективността на атомните електроцентрали в определени страни, които не са държави-членки.

³² С(2013) 3496.

3.2 Развитие на операциите на ЕИБ за външно финансиране

Развитие през 2019 г.

В рамките на мандата на ЕИБ за външно кредитиране за периода 2014—2020 г. към 31 декември 2019 г. са били подписани договори за 22,44 милиарда евро, от които само 7,99 милиарда евро са били изплатени към тази дата, с което непогасената главница остава 7,03 милиарда евро (вж. таблица А3 от Работния документ на службите на Комисията). За повече информация относно държавите, обхванати от мандата на ЕИБ, вж. таблици А1, А3 и А4 от Работния документ на службите на Комисията.

За предишните мандати на ЕИБ за външно кредитиране вж. таблица А3 от Работния документ на службите на Комисията.

Неизпълнението на плащанията по лихвите и главниците от страна на сирийското правителство продължи и през 2019 г. ЕИБ се обърна към Гаранционния фонд, за да покрие тези просрочени плащания (вж. точка 5.2 по-долу).

Непогасените суми към 31 декември 2019 г. по различните механизми, изброени в настоящия раздел, са представени в таблица 1.

4. РИСКОВЕ, ОБЕЗПЕЧЕНИ ОТ БЮДЖЕТА НА ЕС

4.1 Определение на риска

Поетият от бюджета на ЕС риск произтича от непогасената главница и дължимата лихва за гарантираните операции.

За целите на настоящия доклад се използват два метода за оценка на рисковете, поети от бюджета на ЕС (пряко или косвено чрез Фонда):

- „общият обезпечен риск“ се базира на общата сума на непогасената главница и начислените лихви по съответните операции към определена дата³³.
- Бюджетният подход, който се определя като „годишен риск, поет от бюджета на ЕС“, се основава на изчисляване на максималната сума на дължимите годишни плащания, които ЕС трябва да извърши през дадена финансова година, ако се допусне, че е налице неизпълнение за всички плащания по гарантираните заеми³⁴.

4.2 Общ състав на рисковете

До 2010 г. максималният риск по отношение на общите непогасени гарантирани суми беше свързан главно със заеми, предоставени на трети държави. От 2011 г. финансовата криза засегна значително публичните финанси на държавите членки, което доведе до

³³ Вж. таблица 1 от доклада.

³⁴ За целите на това изчисление се допуска, че при необслужваните заеми под внимание се вземат само изискуемите плащания, а не пълният размер на оставащото за погасяване задължение (вж. таблици 2 и 3 от доклада и таблица А4 от Работния документ на службите на Комисията).

увеличение на кредитните операции на ЕС в помощ на нуждите от държавно финансиране в отделните държави членки.

Вследствие на това съставът на риска се промени. Към 31 декември 2019 г. 60,1 % от общите непогасени суми³⁵ са по операции по получаване на заеми за държавите членки, обезпечени пряко от бюджета на ЕС (спрямо 45 % към 31.12.2010 г.).

4.3 Годишен риск, обезпечен от бюджета на ЕС

Що се отнася до непогасените заеми към 31 декември 2019 г. (вж. таблица 1 по-горе), максималната сума, която ЕС трябва да изплати през 2020 г. (пряко и чрез Фонда) — *ако се предположи*, че по *всички* гарантирани заеми е налице неизпълнение, възлиза на 4 509 милиона евро. Това включва плащания на главница и на лихви по обезпечените заеми, изискуеми през 2020 г., при допускането, че при необслужваните заеми под внимание се вземат само изискуемите плащания, а не пълният размер на оставащото за погасяване задължение (за подробна информация вж. таблица А4 от Работния документ на службите на Комисията).

4.3.1 Експозиция към държавите членки

През 2020 г. ЕС ще поеме максимален годишен риск, свързан с операциите с държави членки, в размер на 1 374,2 милиона евро (30,5 % от общия годишен риск). Този риск се отнася до:

- а) заемите, отпуснати от ЕИБ и/или от Евратом преди присъединяването на държавите членки към ЕС;
- б) заемите, отпуснати в рамките на механизма за ППБ, и
- в) заемите, отпуснати по линия на ЕМФС.

³⁵ Вж. таблица 1.

Таблица 2: Класация на държавите членки в зависимост от годишния риск, поет от бюджета на ЕС през 2020 г. (в милиона евро)

Позиция	Държава	Заеми	Максимален годишен риск	Дял на страната в годишния риск, свързан с държавите членки	Дял на страната в общия годишен риск за 2020 г. (държави членки и трети държави)
1	Португалия	в)	584,25	42,5 %	13,0 %
2	Ирландия	в)	515,63	37,5 %	11,4 %
3	Румъния	а)	143,10	10,4 %	3,2 %
4	България	а)	46,52	3,4 %	1,0 %
5	Хърватия	а)	32,63	2,4 %	0,7 %
6	Полша	а)	18,07	1,3 %	0,4 %
7	Словакия	а)	12,98	0,9 %	0,3 %
8	Чешка република	а)	12,07	0,9 %	0,3 %
9	Латвия	а) + б)	7,17	0,5 %	0,2 %
10	Литва	а)	1,83	0,1 %	0,0 %
Общо			1 374,25	100,0 %	30,5 %

4.3.2 Експозиция към трети държави

През 2020 г. Фондът ще поеме максимален годишен риск, свързан с експозицията към трети държави, в размер на 3 134,41 милиона евро (69,5 % от общия годишен риск). Рисковете, свързани с трети държави, се отнасят до заемите, отпуснати от ЕИБ, МФП и Евратом (подробна информация се съдържа в таблица А2б от Работния документ на службите на Комисията). Фондът обезпечава гарантираните заеми за трети държави с падежи до 2042 г.

Първите десет държави (от общо 45 държави извън ЕС) са класирани по-долу според изискуемите плащания през 2020 г. Те възлизат на 2 716,77 милиона евро, или 86,7 % от годишния риск във връзка с трети държави, поет от Фонда за 2020 г.

Таблица 3: Класация на **10-те трети държави** с най-голяма експозиция според годишния риск, поет от бюджета на ЕС през 2020 г. (в милиона евро).

Позиция	Държава	Максимален годишен риск	Дял на страната в годишния риск, свързан с трети държави	Дял на страната в общия годишен риск за 2020 г. (държави членки и трети държави)
1	Украйна	788,63	25,2 %	17,5 %
2	Турция	633,31	20,2 %	14,0 %
3	Мароко	296,26	9,5 %	6,6 %
4	Египет	271,87	8,7 %	6,0 %
5	Тунис	269,76	8,6 %	6,0 %
6	Сърбия	148,86	4,7 %	3,3 %
7	Южна Африка	100,64	3,2 %	2,2 %
8	Босна и Херцеговина	78,11	2,5 %	1,7 %
9	Ливан	71,94	2,3 %	1,6 %
10	Панама	57,37	1,8 %	1,3 %
Общо (първите 10)		2716,77	86,7 %	60,3 %

5. ЗАДЕЙСТВАНЕ И ПЛАЩАНЕ НА ГАРАНЦИИТЕ

5.1 Обслужване на дълга, което не е обезпечено от Гаранционния фонд за външни дейности (заеми от Евратом за държавите членки, ЕМФС и ППБ)

Член 323 отДФЕС гласи, че „финансови средства се предоставят, за да може Съюзът да изпълнява своите правни задължения спрямо трети страни“. В съответствие с това законодателната уредба на ЕС, както и приложимите процедури гарантират, че държавите членки задължително внасят в бюджета на ЕС финансовите средства, необходими на Съюза, за да изпълнява винаги правните си задължения.

Поради това ЕС е въвел множество слоеве от много строги предпазни механизми, за да се гарантира, че винаги ще се издължи на своите собствени заемодатели своевременно и в пълен размер. Всеки един от основните предпазни механизми, сам по себе си, би бил достатъчен, за да се гарантират погасяванията.

5.1.1 Плащания от касова наличност

Бюджетът на ЕС временно покрива обслужването на дълга в съответните срокове, в случай че длъжникът не изплати своя заем от ЕС навреме. Комисията използва

собствените си касови наличности, за да избегне закъснения и свързаните с тях разходи при обслужване на операциите си по получаване на заеми³⁶.

Като се има предвид, че повечето разходи се правят през първото тримесечие на всяка година, погасяването на дълга е структурирано за месеците след това, както и в началото на всеки месец, когато наличните средства са най-големи.

5.1.2 Плащания от бюджета на ЕС

В случай на неизпълнение от държава членка³⁷ и недостатъчност на собствените ресурси на ЕС Комисията може да използва наличните ресурси от бюджета на ЕС и да даде приоритет на изплащането на дълга пред другите незадължителни разходи. Според член 14, параграф 4 от Регламент № 609/2014 на Съвета, ако това се окаже недостатъчно, законодателството на ЕС задължава държавите членки да направят допълнителни вноски, необходими за изплащане на дълга и балансиране на бюджета, до таван от 1,20 % от БНД на ЕС.

Тъй като през 2019 г. нямаше неизпълнение от страна на държави членки, не бяха поискани бюджетни кредити.

5.2 Искания, отправени към Гаранционния фонд за външни дейности, и събрани суми (заеми по линия на МВК, МФП и Евратом за трети държави)

В случай на забавено плащане от страна на бенефициера на заем в полза на трета държава, който е отпуснат или гарантиран от ЕС, Гаранционният фонд следва да покрие сумата на неизпълнението в срок от три месеца от искането.

За заеми по линия на МВК сумите, поискани от ЕИБ, се изтеглят от сметката на Гаранционния фонд след разрешение от службите на Комисията. Когато ЕС извършва плащане по гаранцията на ЕС, той встъпва в правата и средствата за правна защита на ЕИБ³⁸. За заемите по линия на Евратом и МФП, ако плащането закъснее с повече от три месеца след падежа, Комисията използва средствата на Фонда за покриване на неизпълнението³⁹ и за попълване на своите касови наличности.

³⁶ Вж. член 14 от Регламент (ЕС, Евратом) № 609/2014 на Съвета от 26 май 2014 г. относно методите и процедурата за предоставяне на традиционните собствени ресурси, собствените ресурси на база ДДС и на база БНД и относно мерките за удовлетворяване на потребностите от парични средства (ОВ L 168, 7.6.2014 г., стр. 39).

³⁷ Вж. член 14, параграф 3 от Регламент (ЕС, Евратом) № 609/2014.

³⁸ Вж. член 8.7 от Решение № 466/2014/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 16 април 2014 г. за предоставяне на гаранция от ЕС на Европейската инвестиционна банка за загуби по операции по финансиране на инвестиционни проекти извън Съюза (ОВ L 135, 8.5.2014 г., стр. 1), изменено с Решение (ЕС) 2018/412 на Европейския парламент и Съвета от 14 март 2018 г. за изменение на Решение № 466/2014/ЕС за предоставяне на гаранция от ЕС на Европейската инвестиционна банка за загуби по операции по финансиране на инвестиционни проекти извън Съюза (ОВ L 76, 19.3.2018 г., стр. 30).

³⁹ С изключение на България и Румъния, на които бяха предоставени заеми от Евратом преди присъединяването им към Съюза. Заемите (и гаранциите по заеми) за присъединяващите се държави бяха обезпечени от Фонда до датата на присъединяване. От същата дата тези, които останаха непогасени, престанаха да бъдат външни дейности на Съюза и следователно са обезпечени пряко от бюджета на ЕС.

В контекста на МВК, ЕИБ извършва от името на ЕС процедурите по събиране на суброгираните суми⁴⁰.

Заеми от ЕИБ за проекти в Сирия

От декември 2011 г. ЕИБ отчита неизпълнение при погасяването на определени лихвени плащания и главница от страна на сирийското правителство. Тъй като официалните искания за плащане не бяха изпълнени, през май 2012 г. ЕИБ се обърна към Гаранционния фонд. Исканията за плащане, съответстващи на необслужваните от Сирия заеми, са представени в таблица 4а.

Таблица 4а: Искания, отправени към Гаранционния фонд поради необслужвани от Сирия заеми (милиона евро)

Година (Теглене от сметката на ГФ)	Брой изплатени искания	Размер на дължимите погасителни вноски	Санкции и начислени лихви ⁴¹	Възстановена сума	Общо
2012 г.	2	24,0	0,0	2,1	21,8
2013 г.	8	59,3	1,4	0,0	60,7
2014 г.	8	58,7	1,5	0,0	60,2
2015 г.	8	58,7	1,5	0,0	60,2
2016 г.	12	103,8	2,4	0,0	106,2
2017 г.	13	56,1	0,2	0,0	56,3
2018 г.	12	55,7	0,1	0,0	55,7
2019 г.	14	54,8	0,06	0,0	54,91
Общо	63	471,01	7,09	2,1	475,96

Към 31 декември 2019 г. общата сума на непогасената главница по гарантираните заеми, свързани със Сирия, възлиза на 555 милиона евро главница⁴², като падежът на последния заем настъпва през 2030 г.

TAV Tunisie S.A. (летище Enfidha)

През 2016 г. ЕИБ задейства гаранцията на ЕС съгласно мандата за външно кредитиране във връзка със заем за TAV Tunisie S.A. (летище Enfidha).

⁴⁰ За допълнителна информация относно процедурите по събиране на вземанията вж. също Споразумението за събиране на вземанията, подписано на 3 октомври 2018 г. между Европейския съюз и Европейската инвестиционна банка, уреждащо условията и процедурите за събиране на плащания, извършени от ЕС по линия на гаранциите, предоставени от него на ЕИБ за загуби по операции за финансиране на инвестиционни проекти извън ЕС.

⁴¹ ЕИБ изисква санкции и начислени лихви едва с второто искане за плащане за всеки заем, като те се начисляват от датата на неизпълнението до датата на плащането от Гаранционния фонд.

⁴² Това включва сумата от 394,2 милиона евро (главница), която вече е поискана от ЕИБ до 31 декември 2019 г.

На 15 януари 2018 г. сумата от 0,14 милиона евро, събрана от летище Enfidha, беше кредитирана в полза на Гаранционния фонд за външни дейности. Тази сума вече беше отчетена като актив (вземане) в счетоводния баланс към 31 декември 2017 г.

Отправените към Фонда искания, съответстващи на необслужвания заем за TAV Tunisie S.A. (летище Enfidha), са представени в таблица 4б.

Таблица 4б: Искане към Гаранционния фонд във връзка с TAV Tunisie S.A. (летище Enfidha) (в милиони евро)

Година на теглене	Брой изплатени искания	Сума на исканията	Възстановена сума	Общо
2016 г.	1	4,65	0,00	4,65
2017 г.	3	30,17	0,00	30,17
2018 г.	0	0,0	0,14	-0,14
Общо	4	34,82 ⁴³	0,14	34,68

Развитие след 31 декември 2019 г. (до 31 май 2020 г.)

Летище Enfidha (Тунис)

През януари 2020 г. сумата от 0,7 милиона евро бе кредитирана по банковата сметка на Гаранционния фонд. Това беше частично възстановяване на заем за летище Enfidha (Тунис), събрано от ЕИБ през декември 2019 г.

Сирия

През януари, март и май 2020 г. бяха изплатени общо 12,7 милиона евро по четири искания за плащане във връзка с просрочени плащания от Сирия (3,2 милиона евро, 0,5 милиона евро, 7,4 милиона евро и 1,7 милиона евро, включително санкциите, прилагани от ЕИБ).

5.3 Развитие на Гаранционния фонд за външни дейности през 2019 г.

Съгласно Регламента за създаване на Гаранционен фонд за външни дейности („Регламентът за Гаранционния фонд“)⁴⁴ подходящото ниво на финансиране (целева сума) е определено на 9 % от общия размер на непогасените задължения по главницата,

⁴³ Тази сума включва еднократна такса в размер на 1 467 504,32 EUR по отношение на процедури по възстановяване, които са предприети и които ще бъдат предприети от ЕИБ за този конкретен договор в съответствие със Споразумението за събиране на вземанията.

⁴⁴ Регламент на Съвета (ЕО, Евратом) № 480/2009 относно създаване на Гаранционен фонд за външни дейности (ОВ L 145, 10.6.2009 г., стр. 10), изменен с Регламент (ЕС) 2018/409 (ОВ L 76, 19.3.2018 г., стр. 1).

произтичащи от всяка операция, плюс начислените лихви. Въведен е механизъм за финансиране, чрез който да се осигури постигането на целевата сума.

Въз основа на този механизъм през февруари 2019 г. от бюджета на ЕС бяха изплатени 103,2 милиона евро в полза на Фонда, а през февруари 2020 г. съответното плащане бе в размер на 240,2 милиона евро.

Към 31 декември 2019 г. общият размер на Гаранционния фонд възлиза на 2 828 738 292,88 EUR (2 609 881 747,51 EUR към 31 декември 2018 г.)⁴⁵.

През 2019 г. общата балансова стойност на Фонда се е повишила с около 218,86 милиона евро. Това се дължи най-вече на:

Увеличаване:

- Вноската от бюджета на ЕС (размер на финансирането) в размер на 240,15 милиона евро за привеждане на средствата на Фонда в съответствие с целевата му сума от 9 % от съвкупните непогасени задължения.
- Стопанският резултат от финансовите операции възлиза на 25,13 милиона евро.
- Оценката на портфейла се е увеличила с 8,6 милиона евро поради пазарната корекция в неговата стойност.

Намаляване:

- Намеси на Фонда за покриване на просрочени плащания по заеми в размер на общо 54,9 милиона евро.

*За повече информация относно Гаранционния фонд за външни дейности през 2019 г. вж. Доклада на Комисията до Европейския парламент, Съвета и Сметната палата относно управлението на Гаранционния фонд за външни дейности към 31 декември 2019 г. и свързания с него работен документ на службите на Комисията*⁴⁶.

⁴⁵ Тези суми включват вземане от бюджета на ЕС в размер на 240 152 822,10 EUR през 2019 г. (изплатени от бюджета през 2020 г.; и 103 222 935,00 EUR през 2018 г., изплатени през 2019 г.

⁴⁶ COM(2020) 327 и SWD(2020) 136 от 17.7.2020 г., достъпни на <http://eur-lex.europa.eu/homepage.html>.

6. ЕВРОПЕЙСКИЯТ ФОНД ЗА СТРАТЕГИЧЕСКИ ИНВЕСТИЦИИ (ЕФСИ) ПРЕЗ 2019 Г.⁴⁷

6.1 Финансови отчети на Гаранционния фонд за ЕФСИ към 31 декември 2019 г.

Към 31 декември 2019 г. общите активи на ГФЕФСИ възлизаха на 6 688 милиона евро. Активите обхващаха инвестиционния портфейл от ценни книжа, класифициран като обявен за продажба (6 654 милиона евро), валутна форуърд продажба на щатски долари с положителна нетна настояща стойност, класифицирана като финансови активи по справедлива стойност чрез излишъка или дефицита (3 милиона евро), и пари и парични еквиваленти (31 милиона евро).

По отношение на отчета за финансовия резултат за 2019 г. ГФЕФСИ приключи годината с икономически резултат от 21,7 милиона евро. Той се дължи главно на положителни нетни приходи от лихви в размер на 18,3 милиона евро и нетни печалби от продажби на ценни книжа, обявени за продажба⁴⁸ (17,1 милиона евро). Това беше компенсирано от отрицателен резултат от валутна преоценка в размер на -13,1 милиона евро⁴⁹. Останалите нетни разходи от -0,6 милиона евро се състояха главно от попечителски такси.

6.2 Операции на ЕФСИ по гаранцията на ЕС

Експозицията на ЕС по гаранцията във връзка с изплатени от групата на ЕИБ операции на ЕФСИ, по които средствата не са възстановени, към 31 декември 2019 г. възлизаше на 17,7 милиарда евро от нетното налично правно задължение⁵⁰ за гаранцията на ЕС в размер на 25,8 милиарда евро. Сумата от 17,6 милиарда евро е отчетена като условен пасив в бележките към финансовите отчети на ЕС за 2019 г., а за оставащата сума от 0,1 милиарда евро (74 милиона) е призната провизия.

⁴⁷ Регламент (ЕС) 2015/1017 на Европейския парламент и на Съвета от 25 юни 2015 г. за Европейския фонд за стратегически инвестиции, Европейския консултантски център по инвестиционни въпроси и Европейския портал за инвестиционни проекти и за изменение на регламенти (ЕС) № 1291/2013 и (ЕС) № 1316/2013 — Европейски фонд за стратегически инвестиции („Регламент за ЕФСИ“) Регламентът за ЕФСИ беше изменен с Регламент (ЕС) 2017/2396 на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 2017 г. по отношение на удължаването на срока на действие на Европейския фонд за стратегически инвестиции, както и въвеждането на технически подобрения за този фонд и за Европейския консултантски център по инвестиционни въпроси („изменението ЕФСИ 2.0“). С изменението ЕФСИ 2.0 бе увеличено, *inter alia*, равнището на гаранцията на ЕС и бе коригиран целевият размер. Споразумението относно управлението на ЕФСИ и относно предоставянето на гаранцията на ЕС („Споразумението за ЕФСИ“) беше подписано от Европейската комисия и Европейската инвестиционна банка (ЕИБ) на 22 юли 2015 г. и беше изменено и потвърдено на 21 юли 2016 г., 21 ноември 2017 г., 9 март 2018 г., 20 декември 2018 г., 27 март 2020 г. и 27 април 2020 г.

⁴⁸ Нетната стойност е съставена от печалби от 18,5 милиона евро и загуби от 1,4 милиона евро.

⁴⁹ След хеджиране на валутния риск за частта от портфейла в щатски долари.

⁵⁰ Според член 11 от изменението ЕФСИ 2.0 размерът на гаранцията на ЕС не може в нито един момент да надхвърля 26 милиарда евро и да надхвърля 16 милиарда евро преди 6 юли 2018 г. Исканията за изпълнение и използването на гаранцията на ЕС и провизиите за продукти за портфейлна гаранция в рамките на компонента за МСП се приспадат от максималния размер на гаранцията на ЕС.

През 2019 г. управляваните от ЕИБ операции на ЕФСИ в рамките на компонента за инфраструктура и иновации генерираха нетни приходи от 299,5 милиона евро за ЕС⁵¹. От тази сума нетно вземане на Комисията от ЕИБ към 31 декември 2019 г. в размер на 50,8 милиона евро беше записано във финансовите отчети на ЕС за 2019 г.

За операциите на ЕФСИ в рамките на компонента за МСП, през 2019 г. ЕС направи разходи в размер на 109,9 милиона евро⁵². От тази сума след 31 декември 2019 г. на ЕИФ следва да се заплатят такси и разходи в размер на 37,9 милиона евро, записани във финансовите отчети на ЕС за 2019 г.

6.3 Финансиране на Гаранционния фонд на ЕФСИ

През 2019 г. бе поето задължение за бюджетен кредит на обща стойност 357 милиона евро за финансирането на ГФЕФСИ. От тази сума задължение за бюджетен кредит в размер на 167 милиона евро бе поето с Решение С(2019) 875 на Комисията⁵³. Допълнителни бюджетни кредити за поети задължения в размер на 190 милиона евро бяха заделени като целеви приходи.

През годината на ГФЕФСИ действително бе изплатена обща сума в размер на 1 166 милиона евро. По-голямата част от тази сума дойде от бюджетни кредити за плащания от общия бюджет на ЕС, а сума в размер на 163 милиона евро беше събрана като целеви приход (136 милиона евро от приходи на ЕФСИ и 27 милиона евро от приходи на Механизма за свързване на Европа) и сума в размер на 3 милиона евро беше прехвърлена като допълнителни бюджетни кредити за плащания в края на бюджетната година.

6.4 Искания за изпълнение и използване на гаранцията на ЕС

През 2019 г., в съответствие с член 8.1, буква а) от Споразумението за ЕФСИ, бе поискано изпълнение по гаранцията на ЕС за сума в размер на 3,5 милиона евро във връзка с неизпълнение на една капиталова операция в рамките на компонента за инфраструктура и иновации. Освен това беше поискано изпълнение в размер на 1,4 милиона евро за разходи на ЕИБ за финансиране⁵⁴, 27,3 милиона евро за корекции на стойността⁵⁵ и 0,14 милиона евро за разходи по събирането⁵⁶. В рамките на компонента за МСП бе поискано изпълнение в размер на 8,1 милиона евро за хеджиране на експозиции във валута, различна от еврото.

Всички искания за изпълнение бяха изплатени от наличните средства по сметката на ЕФСИ. Нямаше искания за изпълнение, платени от ГФЕФСИ.

⁵¹ Тази сума включва 135,0 милиона евро нереализирани приходи, свързани с възходящото движение на справедливата стойност на капиталовия портфейл на КИИ към 31 декември 2019 г. в сравнение с 31 декември 2018 г.

⁵² Тази сума включва 69,5 милиона евро финансови провизии по дълговите портфейли на КМСП и 4,3 милиона евро нереализирани разходи, свързани с низходящото движение на справедливата стойност на капиталовите портфейли на КМСП към 31 декември 2019 г. в сравнение с 31 декември 2018 г.

⁵³ Решение на Комисията от 11 февруари 2019 г. за приемане на годишната работна програма за 2019 г. на Генерална дирекция „Икономически и финансови въпроси“, служещо като решение за финансиране.

⁵⁴ Вж. член 8.1, буква г) от Споразумението за ЕФСИ.

⁵⁵ Вж. член 8.1, буква б) от Споразумението за ЕФСИ.

⁵⁶ Вж. член 8.1, буква г) и член 11.7 от Споразумението за ЕФСИ.

За повече информация относно ЕФСИ и Гаранционния фонд на ЕФСИ през 2019 г. вж. Доклада на Комисията до Европейския парламент, Съвета и Сметната палата относно управлението на Гаранционния фонд на Европейския фонд за стратегически инвестиции към 31 декември 2019 г. и свързания с него работен документ на службите на Комисията⁵⁷.

7. ЕВРОПЕЙСКИЯТ ФОНД ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ (ЕФУР) ПРЕЗ 2019 Г.

7.1 Инвестиционни програми

До април 2018 г. редица партньорски финансови институции (ФИ) предложиха над 40 инвестиционни програми в размер на повече от 3,5 милиарда евро, които да бъдат обезпечени с гаранцията от ЕФУР по петте приоритетни области за инвестиции (инвестиционни компоненти), а именно: устойчива енергия и свързаност, б) финансиране на микро-, малки и средни предприятия (ММСП), в) устойчиво земеделие, селскостопански предприемачи и агробизнес, г) устойчиви градове и д) цифровизация за развитие.

През юни и ноември 2018 г. въз основа на предложенията на ФИ, ЕС отпусна 1,54 милиарда евро за 28 гаранции⁵⁸.

Към 31 декември 2019 г. бяха сключени общо три споразумения за гаранция от ЕФУР, възлизащи на 165 млн. евро.

Nasira

Първото споразумение за гаранция от ЕФУР за сумата от 75 милиона евро беше подписано на 18 декември 2018 г. с нидерландската банка за развитие FMO с кредитен рейтинг AAA в полза на механизма за финансиране със споделян риск NASIRA. Гаранцията ще позволи на местните банки да предоставят заеми на групи от населението, които те обикновено възприемат като твърде рисковани. Чрез т.нар. „поделяне на риска“ NASIRA ще намали възприеманите и реалните рискове, свързани с отпускането на заеми на уязвими и недостатъчно обслужвани групи от населението в рамките на европейската политика за съседство и в Африка на юг от Сахара, като по този начин ще се създадат условия и ще се стимулира финансирането, от което хората се нуждаят, за да развият своя (микро) бизнес. FMO очаква NASIRA да създаде и подкрепя до 800 000 работни места и е от полза за малките и средните предприятия (МСП), вътрешно разселените и връщаните лица, бежанците, жените и младите хора.

⁵⁷ COM(2020) 385 и SWD(2020) 162 от 18.8.2020 г., достъпни на <http://eur-lex.europa.eu/homepage.html>.

⁵⁸ Следва да се отбележи, че като част от ответните действия на кризата, предизвикана от COVID-19, оперативният съвет на ЕФУР от 21 април 2020 г. постигна съгласие да актуализира разпределението на сумите по гаранцията от ЕФУР, като даде приоритет и увеличи размера на гаранциите за предоставяне на ликвидност за микро-, малки и средни предприятия и за проекти за енергия от възобновяеми източници, с което ще се увеличи тяхната гъвкавост за преодоляване на социално-икономическото въздействие на пандемията от COVID-19, и като предвиди освобождаване от плащане на такси в продължение на една година.

Програма за рисков капитал на FMO

Това споразумение за гаранция с FMO в размер на 40 милиона евро, подписано на 11 ноември 2019 г., ще гарантира рисков капитал за новосъздадени предприятия, по-специално за предприятия, създадени от млади предприемачи. Предприятията ще използват технологии, за да намалят разходите за производство или доставка на продукти и услуги, които до този момент са били недостъпни за много хора. Гаранцията ще бъде насочена към предприятия, предлагащи цифрови решения в широк кръг от области — от селското стопанство и достъпа до енергийни и финансови услуги до образованието, здравеопазването, транспорта и логистиката. FMO очаква, че програмата за рисков капитал ще подкрепи пряко или непряко до 125 000 нови работни места.

Увеличаване на инвестициите в енергия от възобновяеми източници

Това споразумение за гаранция в размер на 50 милиона евро с Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР), подписано на 29 ноември 2019 г., ще помогне за увеличаване на инвестициите в енергия от възобновяеми източници в Украйна и в южното съседство на ЕС, по-специално Йордания, Ливан и Тунис. Гаранцията цели значително да се увеличи потенциалът на енергията от възобновяеми източници. ЕБВР очаква, че тази гаранция ще помогне да се генерират инвестиции в общ размер до 500 милиона евро и ще осигури 340 MW допълнителен инсталиран капацитет от енергия от възобновяеми източници.

7.2 Гаранционен фонд на ЕФУР

До края на 2019 г. допълнителните вноски в подкрепа на Гаранционния фонд на ЕФУР включиха 50 милиона щатски долара от фондацията „Бил и Мелинда Гейтс“, 9,6 милиона евро от Дания, 300 000 EUR от Чешката република и 100 000 EUR от Естония.

Гаранционният фонд на ЕФУР на практика започна да функционира през 2018 г. До 31 декември 2019 г. на Фонда е изплатена сума в размер на 600,1 милиона евро. През 2019 г. нямаше искания за изпълнение по гаранцията от ЕФУР.

За повече информация относно ЕФУР и Гаранционния фонд на ЕФУР през 2019 г. вж. Доклада на Комисията до Европейския парламент, Съвета и Сметната палата относно управлението на Гаранционния фонд на Европейския фонд за устойчиво развитие⁵⁹.

⁵⁹ COM(2020) 346 от 31.7.2020 г., достъпен на адрес: <http://eur-lex.europa.eu/homepage.html>.